

pag. 763.
Tom. I. Pi.
Ror. Fran.
col. 1613.

riana, simul schola publica ad erudiendam juventutem à viris sanctissimis constituta, unde haud levis publica utilitas extitit, ipsis magnis atq; ingentibus divitiis crescentibus, omnibusq; certatim pios eorum conatus juvantibus. Ex quibus monasteriis, velut ex arce sapientiae, innumeri prodierunt utriusq; philosophia cognitione praestantes; divina ac humana. Quod ipsum copiosius ob oculos ponit Paulus Langius, monachus Benedictinus, qui sub initium superioris seculi CitiZensi Chronica inclaruit, in ex quo hæc ejus mutuamur verba: Priscis temporibus utpote Caroli Magni & Ottonum, dum Ordo noster Ecclesiam Dei mirum in modum doctrina & sanctimonia illustraret, studium sapientiae permaxime in eo viguit. Et hac unica fuit & maxima causa, quod monachi eligebantur in Episcopos. Tunc enim literarum gymnasia erant in cœnobiis, & potissimum in celebrioribus Archisteriis, Fuldensi videlicet, Hirsfeldensi, Corbejensi, & Weiseburgensi, Prumiensi, Tuicensi, Gomblacensi, Hirsaugiensi & Treverensi: tacendo de Italia, Hispania, Gallia, cæterarumq; provinciarum; præcipue Cassinensi, Cluniacensi, Floriacensi, & similibus florentissimis cœnobiis, in quibus monachi & Abbates clauere in omni scibili doctissimi, qui & multa præclara ad utilitatem legentium & fidei defensionem, carmine & prosa ediderunt opuscula, quæ usq; in præsens extant, & extabunt, in salutem per secula credentium. Nusquam enim eo tempore per Germaniam instituta literarum fuerant gymnasia, imo & aliquot post seculis Academia, vel (ut ajunt) Universitatis nomen illustre in omni pene Occidentis imperio incompertum fuerat. Præter enim Romanum vetustissimum, & Parisiense tunc novum, utpote Caroli Magni jussu, opitulamine & autoritate per nostros doctores Monachos fundatum, nullum in historiis aliud universale legimus extitisse studium. Perinde Reges & Principes cæteri, nobiles, ad discendum Dei timorem cum literis, liberos suos monachis intra claustra tradiderunt instituendos, quorum pleriq; manentes sub

